MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖ **Muistio** **Liite 1**
Vanhempi hallitussihteeri 16.12.2019
Jukka Mirvo

EHDOTUS VALTIONEUVOSTON ASETUKSEN SAARISTOKUNNISTA JA MUIDEN KUNTIEN SAARISTO-OSISTA, JOIHIN SOVELLETAAN SAARISTOKUNTAA KOSKEVIA SÄÄNNÖKSIÄ 3 §:N MUUTTAMISESTA

1.Oikeusperusta

Saariston kehityksen edistämisestä annetun lain (494/1981), jäljempänä *saaristolaki*, 3 §:n mukaan saaristoon katsotaan kuuluvaksi sellaiset merialueen ja sisävesistöjen saaret, joihin ei ole kiinteää tieyhteyttä, sekä muut saaret ja mantereen osat, jotka ovat muutoin olosuhteiltaan saaristoon verrattavissa. Saaristolain 9 §:n 1 momentin mukaan valtioneuvosto voi määrätä saaristokunniksi ne kunnat, joissa saaristo-olot ovat olennaisena esteenä kunnan kehitykselle. Valtioneuvosto voi erityisestä syystä päättää, että saaristokuntaa koskevia säännöksiä sovelletaan myös muun kunnan saaristo-osaan. Viimeksi mainitun pykälän 2 momentin mukaan saaristokuntia ja kuntien saaristo-osia määrättäessä on perusteena pidettävä saariston vakinaisen väestön määrää ja sen osuutta kunnan väestöstä sekä liikenneoloja ja peruspalvelujen saannin vaikeutta.

2. Nykytilanne

Valtioneuvosto on 8.12.2016 antanut asetuksen (1089/2016) saaristokunnista ja muiden kuntien saaristo-osista, joihin sovelletaan saaristokuntaa koskevia säännöksiä. Tämän asetuksen 1 §:ssä on lueteltu saaristokunnat, joita on kahdeksan. Nämä ovat Kemiönsaari, Kustavi, Parainen, Enonkoski, Puumala, Sulkava, Maalahti ja Hailuoto. Asetuksen 2 § sisältää luettelon niistä kunnissa (ns. saaristo-osakunnat), joilla oleviin saariin sovelletaan saaristokuntaa koskevia säännöksiä. Saaristo osakuntia ovat Espoo, Helsinki, Inkoo, Kirkkonummi, Loviisa, Porvoo, Raasepori, Sipoo, Kaarina, Naantali, Salo, Taivassalo, Uusikaupunki, Asikkala, Kotka, Parikkala, Ruokolahti, Taipalsaari, Hirvensalmi, Savonlinna, Kuopio, Tervo, Juuka, Kitee, Lieksa, Rääkkylä, Luoto, Mustasaari, Närpiö, Vöyri, Joutsa, Jyväskylä, Kivijärvi, Kuhmoinen, Luhanka, Vaala ja Pori. Tämä asetus on tullut voimaan 1.1.2017 ja on voimassa 31.12.2019 asti.

3. Valmistelu

Maa- ja metsätalousministeriö pyysi elokuussa 2019 maakuntien liitoilta esityksiä saaristokunniksi ja –osakunniksi. Maakuntien liitot esittivät saaristokunniksi ja –osakunniksi kaikkia nykyasetuksen mukaisia kuntia. Lisäksi uusiksi saaristokunniksi esitettiin kolmea uutta kuntaa. Uusiksi saaristo-osakunniksi esitettiin neljä kuntaa. Näiden lisäksi saaristoalueita esitettiin laajennettavaksi muun muassa Kotkassa, Luodossa, Kuopiossa, Kaarinassa ja Uudessakaupungissa. Esitysten perusteella saaristoväen määrä olisi noussut yli 20 000:lla henkilöllä.

Saaristoasiain neuvottelukunta käsitteli maakuntien liittojen esityksiä kokouksessaan 16.10.2019. Saaristoasiain neuvottelukunta esitti yksimielisesti, että olemassa olevaa asetusta ei muutettaisi, vaan nykyistä asetuksen voimassaoloa jatkettaisiin toistaiseksi voimassa olevana ja että käynnistettäisiin selvitystyö saariston tunnusmerkistön täsmentämiseksi.

Tämä parlamentaarinen neuvottelukunta on asetettu nykyisen eduskunnan toimikauden ajaksi ja noudatetun käytännön mukaisesti kaikki eduskunnassa edustettuina olevat puolueet ovat saaneet nimetä neuvottelukuntaan edustajansa.

Asetuksen muutosehdotuksesta on pyydetty lausunnot maakuntien liitoilta ja nykyisiltä saaristokunnilta ja –osakunnilta. Lausunnoissa on suhtauduttu asetusehdotukseen ja selvityshankkeeseen myönteisesti. Etelä-Savon maakuntaliitto esitti kuitenkin Savonlinnaa uudeksi saaristokunnaksi ja Pirkanmaan maakunta Ikaalista ja Kuhmoista uusiksi saaristokunniksi.

4. Ehdotus

Ehdotetaan, että nykyisen asetuksen voimassaoloaikaa jatkettaisiin siten, että nykyinen asetus olisi voimassa toistaiseksi. Näin ollen kohdassa 2 esitetyt kunnat säilyisivät saaristokuntina ja saaristo-osakuntina.

5. Perustelut

Saaristolain saariston ja saaristokunnan käsitteisiin sisältyy huomattavan suurta tulkinnanvaraisuutta, kuten myös maakuntien liitoilta saadut esitykset uusista saaristokunnista ja saaristo-osakunnista osaltaan osoittavat. Tästä syystä käynnistetään selvitystyö, jossa pyritään määrittelemään saaristoa ja saaristokuntia koskevat tunnusmerkit nykyistä täsmällisemmin. Selvityksen valmistuttua arvioidaan saaristolain muuttamistarve ja annetaan tarvittaessa uusi valtioneuvoston asetus saaristokunnista. Selvitystyön jälkeen mahdollisesti annettava asetus annettaisiin toistaiseksi voimassa olevana. Tarkoituksena on, että uusi saaristokuntia- ja osakuntia määrittävä tunnusmerkistö ottaisi nykyistä paremmin huomioon saariston olosuhteet sekä sen vaikutukset kuntatalouteen. Tunnusmerkistössä on tavoitteena ottaa huomioon myös vapaa-ajan asuminen. Tavoitteena on, että selvitystyön jälkeen mahdollisesti annettava uusi asetus tulisi voimaan vuoden 2022 alusta.

6. Vaikutukset

Saaristokunnille ja saaristo-osakunnille maksetaan ns. saaristolisää kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain (1704/2009) 11 §:n nojalla. Saaristolisiin osoitettiin valtion vuoden 2019 talousarviossa (momentti 28.90.30.) noin 24,3 miljoonaa euroa, josta saaristokunnille 14,5 miljoonaa euroa ja loput saaristo-osakunnille. Asetusehdotuksella ei olisi vaikutuksia saaristolisien nykyiseen jakautumiseen saaristokuntien ja saaristo-osakuntien välillä, koska nykyisiin saaristokuntiin ja saaristo-osakuntiin ei tulisi muutoksia.